

Néprajzi gyűjtési gyakorlat Ároktőn. Az ELTE néprajz szakán tanulók az elméleti képzés mellett gyakorlati oktatásban is részesülnek. A tanszék kutatási területe évek óta a néprajzi hagyományokban igen gazdag Közép-Tiszavidék. Az első évet végeztek a nyár folyamán tíznapos gyűjtési gyakorlatra érkeztek Ároktőre. A gyakorlatot *Dr. Papp József* tudományos főmunkatárs vezette.

Ároktő minden szempontból alkalmas hely a leendő néprajzosok felkészüléséhez. A falu Borsod-Abaúj-Zemplén megye délkeleti határán, a Tisza mellett, Leninvárostól – a járási székhelytől – délre terül el. Lakosainak száma az 1960-as népszámlálás szerint 2230 fő. *Herczeg Barnabás* tanácselnök szerint a legfrissebb adat 1730 fő. Ároktő tehát csökkenő népességű falvaink közé tartozik. A házak száma 630, ezeknek 30–40%-a nádfödeles. A faluban meglehetősen sok az egyéni gazdálkodó.

A Közép-Tiszavidéket eddig elhanyagolta a néprajzi kutatás. A közeli nagyközségről (sokáig járási székhely is volt), Mezőcsátról ugyan napvilágot látott már egy munka (*Barabás Jenő–Voigt Vilmos* szerk: Mezőcsáti népi kultúrájából, f. Mezőcsát, 1971.), de ezenfelül jószerével csak elszórt adatközlésekre vagyunk utalva.

Az egyetemi hallgatók a *Néprajzi szeminárium* és a *Néprajzi praktikum* óráin már év közben készülnek a gyakorlatra. Biztos anyagismerettel érkehetnek tehát a helyszínre. Az utóbbi évek során Ároktő és környéke népi kultúrájának sok területéről gyűjtöttek anyagot, amelynek jó része megtalálható a néprajz tanszék adattárában, valamint a miskolci Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattárában.

A gyakorlat sikerességét az is bizonyítja, hogy az egyetemisták közül többen időről időre visszatérnek erre a vidékre. 1982 nyarán egy munkacsoport (*Katona Edit, Nagy Piroska, Stefány Judit és Balázs Géza*) az Ároktővel szomszédos Tiszadorogmán kutatott. Nyári munkájuk eredményeként megszületett egy kis monográfia a *tiszadorogmai vesszőgazdálkodás* történetéről, néprajzáról. Ezzel a dolgozattal szerepeltek 1983 áprilisában a Budapesten megrendezett Országos Tudományos Diákköri Konferencián, ahol munkájukat nívódíjjal részesítették.

Milyen jó lenne, ha az egyetemi hallgatók dolgozataiból születhetne egy tanulmánykötet, amely a Közép-Tiszavidék népi kultúráját, vagy annak egy fejezetét lenne hivatva bemutatni!

Balázs Géza

Bonyhád Madách-lázban égett. Országos irodalomtörténeti emlékülés és színháztörténeti kiállítás emlékezett meg Madách Imre születésének 160. évfordulójáról és Az ember tragédiája budapesti bemutatójának centenáriumáról. Az alábbi sorokkal szeretném teljesebbé tenni a Tragédia százéves színháztörténetét.

A Tragédia előadása nagy erőpróbát jelentett a legkiválóbb színháznak és művészeinek, hát még műkedvelő színjátszóknak. 1946-ban – a több évtizedes hagyományokkal rendelkező – bonyhádi műkedvelők arra vállalkoztak, hogy Madách drámáját bemutassák. A kezdeményezés értékét növeli az, hogy a bonyhádiak a munkásszínházas értékes hagyományait kívánták folytatni. A szervezés érdeme a helyi Szociáldemokrata Ifjúsági Mozgalomé, a SZIM-é. Az erők mozgósítása a koalíciók összefogást is szolgálta, ugyanis a gyári munkások és a helyi értelmiség, valamint a diákság együttes erőfeszítéséről volt szó.

A rendező, Bárány Ernő a műkedvelő színjátszásban már sok elismerést szerzett. 1946-ban is meg akart felelni az elvárásoknak. A dráma színpadtechnikai megoldásánál Németh Antal leegyszerűsített, kamarajellegű rendezési gyakorlatát követte. A szerepek kiosztásánál előre tudta, hogy a tizenöt színből álló Tragédia három főszerepe meghaladja a műkedvelők erejét. Ezért – a szerkezeti és tartalmi szempontból összetartozó színek szerint – Bonyhádon három Ádám, négy Éva és két Lucifer játszott az előadáson. Ez az újszerű kezdeményezés nem okozott különösebb törést a nézőkben, mert a közönség elsősorban nem a műkedvelőkre volt kíváncsi, hanem Madách üzenetére: „Ember küzdj, és bízza bízzál!”

A Tolnamegyei Néplap 1946 decemberében így számolt be a sikerről: „A legkisebb kirakatban is a SZIM plakátjai jelentek meg, a gimnáziumban előkészítő előadásokat tartottak, hogy a bemutató a legmagasabbrendű kultúra és a lelkesedés igazi ünnepe legyen. Az is lett. A hibák eltörpültek amellet a jó munka és igyekezet mellett, amelyet Bonyhád fiataljai kifejtettek. A bonyhádi SZIM utat mutatott az egész megye ifjúságának, hogyan lehet szépet, igazat, művészt vinni a közönség elé... Bonyhád Madách-lázban égett!”

Kolta László